

L a t w e e f c h u N w i s e s .

Nr. 19. Zettortdeenâ 10tâ Mei 1851.

Râ eet muhfu deenâs ar ffohlaſ buhſchanu.

(Skattees Nr. 18. Weigums.)

Dauds Wahzeefchi un kungi 30 lihds 60 rub-
bus f. par ffohlu ween un par kosti wehl
klat 100 ir 150 rubbus ifkatrà gaddâ makfa,
un tee tà darra 5 ir 6 un 10 gaddus no wee-
tas un tee ne ſchehlo tahdu leelu naudu, kad
tik ſawu behrnu warr isaudsinaht un likt is-
flohlaht par gudru un deewabihjigu mihru;
un ſemneeks ne gribb ne to maisiti, bes fur-
ras tas ne mahjâs ne warr pahrtift, par ſawa
behrna ffohlu doht!! — Un ſubta nu ſemneeks
ſawu behrnu ffohlâ, tad atkal tihri nelaimé
irr rohla! tad nahf kattris ar ſaweem
preeſſchraſteem un ar ſawu gudribu.
Weens luhds, lai to Wahzu wallodu jo wai-
rak tam behrnam eekkoht; ohtris ſakka: Ko
juhſ un tik dauds behrnam ar teem bihbeles
ſtabſteem un perſchahm galwu lausaf. Nebba
par mahzitaju taps; lai tik labbaki rakſta un
Wahziſti mahzahs! Trefchais: Ko nu juhſ,
mihlais ffohlmeiſter, tik dauds behrnu mohzat
pehz nohtehm dſeedaht; nebba mans behrns
feſteris buhs, lai labbaki rehina un rakſta.
Par pulku rohnahs ir wehl leelaks gudrineeks,
kas paſmeedamees ſakka: Ko leekat behrneem
tik dauds ikdeenâs dſeedaht, woi tad nu itt jaw
nabbagds ees?! Zettortais: Kam leekat ffohl-
meiſter tik dands Latwiſki rakſtiht? peespeeschat
wairak pee Wahziſti rakſtiſchanas, gan Lat-
wiſki pats eemahziſees.

Woi nu dſirdi?! Wahziſti un wahziſti,
tas ween winneem wiſſeem galwâs ſtabw, itt
ka jaw Wahzu mehle Deewam labbaki patiktu,
ne ka Latweeſchu. Daſch atkal gribb, lai

behrni iſtabâ pee grahmataſ ween fehſch no
rihta agri lihds wehlam wakkaram. Kad
winſch reds behrnus puſſdeenas laikâ jeb wak-
karâ ſatrehſtoht ahra ſpehlejam un tekkajam,
tad winſch ſakka: Woi behrni labbaki ne warr
pee grahmataſ fehdeht, ko tee apfahrt danzo
un paſtalas plehſch! Zits to redſedams atkal
brehz: kas te par ffohlu! te jaw tihri palaisti
behrni! — Ne ſinnu, ko tu mihlais laſſitajs
teem us to atbildesi. Es pirmajam atbildu
tà: Draugs mihlais, behrni ne warr wiſe pee
grahmataſ iſtabâ ween fehdeht. Gudrais Sa-
lamans jaw mahza 12 nod. 12 p. tà: „Sar-
gees mans dehls, dauds grahmataſ
darrifſchanas ne irr gals, un dauds
laſſiſchanas darra pee kuffuſchu to
meeſu,“ un tas tà teeſham teeſa; jo Sala-
mans buhs tak jaw dauds gudraks bijis, ne tà
tu un es. Un ja tu to ar ſaweem defmits
pirkſteem ne warri ſakert un ſapraſt, tad pa-
klaufeſ! Es tewim teiſſchu wehl lihdsibu:
Es zerreju, ka tu ſwehtdeenâ, ja ſlimmiba un
dſihres tewi ne aiſkawe, baſnizâ eefi. Ko
gan teiſſi, ja taws mahzitajs us kanzeli trihs
reiſ tik garru ſpreddiki teiktu, ne ka winſch
mehds teikt? Woi tn ſchahwedamees, un ja
tabbaka-ſchnauzejs buhſi, ſchnihpkenu ſchnauk-
dams us laimiau, kas tewim klat fehſch, ne
teikſi: „Kaut jelle mahzitajs weentreiſ Amen
teiktu!“ Tizzi teeſham! tu un es un
wehl zits, mehſ pee kuffum, un ne warretum
wairs us mahzitaja wahrdeem tik uſmannigi
klaufitees, ka radduſchi, kad mahzitajs peenab-
lamu ſpreddiki teiz. So meddus gan irr gahrda
leeta, ka to ehdoht irr pirktiſti jalaiſa; bet woi
tu to warri wairak baudiht, ne ka ſirds pee-
nemm? Un woi tu drihs pahrehdees, ne at-
ſtabſi galdu? — Kaut nu mahzitajs arri trihs

reis til garru spreddiki buhtu teizis, tad tal mahzitajs spreddiki ne teiks wissu zauru deenu un itdeenās. Zil es sinnu, wiasch frehtdeenās ween to spreddiki teiz un tew jaw apnikke to Klausitees. Salki, kà tu nu warri gribbeht, lai behrni, kas wissu neddeku deenu no deenas flohlà stahw, ween u me hr bes mitteschanas pee gramatas ween fehsh?! Skohlmeisters behrnus tamdeht istabà ween ne turr, ka tas naw labbi un wesselligi; jo garram waijag tàpat atduffes kà meefai. Abbi dabhu jaunus spehkus ahra skaidrà gaisà islustedamees. Kad tu to tam behrnam ne wehlefi un winnu istabà ween turrefi, tad tam gramata parwissam apnikkst, un wiasch usaug wahjisch un nobahlis, kà pulkite bes faulites, pagrabbà ween audseta. Lai labbaif bischliht wairak pastalas plihst, ne ka zilweks famaitahts teef pee meefas un garra.

Dhtrames atkal tà atbildu: Tu sauzi tohs par palaisstem behrneem, lurreus tu preezigus redsi! Tu gribbi gan draugs, lai behrneem tahds pats prahts, tahdas paschas dohmas, kà tew. Deescham tu effi tad til pat neprachtigs, ka es negudrs buhtu, ja es no tewis, pufsmuhsha zilweka gribbetu, lai tu us lohla-nuhju jahi, jeb us masahm raggutinahm ussehdees, par seemu no kalna laidees. Behrnam irr sawahds preeks, ne kà leelam zilwekam. Behrnu preeks irr istezgetees, lehlaht un spehleht. Ne leedfi tapehz winnam tahdus beswainigus preekus. Lai wiini naturr sawus preekus; jo tas irr daudsteif labbaki, kad behrns sawos beswainigds preeks preezajahs, ne kà kad wiasch pee tahdahm leetahm labpatilshanu atrohn, ko daudf leeli zilweki eemihl, prohti brandwihna dserfchanu, pibpes smehekshanu un lahrfshu spehleschanu. Salamans atkal mahza: Preezajees jaunekli tawos jaunibas deenas un lai tawa firds labbu prahtu turr tawà jauibà u. t. pr. Tapehz ja tu draugs kur preezigus behrnus redsi, tad ne salki, ka tee irr palaisfi; bet noschello tohs behrnus, kas tohp zittadi audseti un kurreem beswainigi preeki irr aisleegti.

Beel nu flohlmeisters behrneem brihwstundas uhdeni un malku peeneft, un wassarà dahrsà ko parakt, kahdu pulki eestahdiht, jeb sikhlas faknes apleet, tad atkal sawas wallodas! Nu ne suhds wairs, ka behrni laukà traffojoht un danzojoht, bet nu falka: ka behrnus no gramatas nohst nemmoht, un leekoht tohs pee darba flaht, itt ka tas jaw deefin kahda leela un gruhta strahdashana jeb grehks buhtu, behrneem tahdus darbus eemahziht. Istohpi tu nu laudim!? Darri kà darridams un zil labbi dohmadams, teem jaw wallodas ne beigfes un padohmi ne truhks flohlmeistersa darbus pahrelabbinahht — ir tad ne, kad flohlmeisters sawu ammatu gruntigi buhtu mahzijeos un wainotais turprettim ne ko wairak ne proht, kà druwà waggas ar arllu dsiht. Bet tahda jaw irr ta pafaulè! Jo zilweks irr mulkis, jo gudrs wiasch pats dohmajahs buht. Jo masf tas sinn un proht no flohklas leetahm, jo stipri un neschehligi tas flohlmeisteru teefa un waino un wissu smahd, lai nu darra schà jeb tà. Tà kà kurpneeks semneeku ne warr mahziht ausas feht, un strohderis ne warr apteekera jaunlungu mahziht kruhshu sahles un lakrezzi wahriht, tàpat arri ne warr semneeks flohlmeisteru mahziht behrnus flohlaht un audseht! Tas gan naw gruhti apdohmahht; tomehr tu til rekti atraddisi tahdu saprattigu wihru, kas flohlmeisteru turrehs par wihru, kas sawu ammatu proht, un tadeht us winnu fazzihf sawu behrnu flohlà atweddis: „Wahzeet un audseet juhs, mihtais flohlmeister, mannu behrnu tà kà juhs to par labbu sinnat; jo juhs jelle sawu ammatu tàpat labbi pratitiseet, kà es sinnu spaili pfaut un rudsus feht.“ Bet leelakais pulks irr tahdu, kas nahf ar saweem preekschrafstem un sawahm leekahm runnahm, ka flohlmeisteram tihri dulla galwa paleek to wissu dsirdoht! Nu kur tad wehl dulla ne paliks mulkus behrnus mahzoht?!

Suhtha nu semneeks sawu behrnu flohlà, tad jaw daudf diwi seemas, un tai ihfà laikà wiasch tad gribb, lai jaw wissu tà proht, kà tahds sehnš, kas s gaddus Peepajas kreizflohlà pirmà benki

fehdejis. — Ix behrens knappi wesselu seemu flohla gahjis un tehws no pilfata kahdu aprakstitu papihriti fakehris, kur schihds tam par pimberu pippere un engweres eebehris, bet kurreu ir labbi mahzihds zilweks ne warr islafsiht, kur tad wehl behrens to salaffihds?! Tad tehws tulihht behrnu peesauz klahht fazzidams: Unscheli mans dehlin, nahz lassfi, kas te stahw wirsfa rakstihds. Sehns pee-eet gan klahht, bet kur tad to lassihds, kas slikti un nestaidri un wehl warr buht Kreewikfi jeb Wahzifki rakstihds! Tehws: Unschel, lassfi, lassfi drohschi! Gestattees labbi eekschâ, til jaw tahdu neeku warresi salaffiht, zauru seemu flohla gahjis. Sehns bohksteere un bohksteere, bet kur tad to saprast, kas naw saprohtams. Kad nu tehws labbi behrnam wehl usblanj, un schis jaw raudaht fahl un stahstihht, ka tahdu rakstuwehl ne prohtocht lassihht, tad pehdigi fakka: Naw wehrts ka tewi flohla til ilgi fuhtha; nu jaw tewi ne raidischu wifs wairs flohla, paleezi labbaki mahjas un brauzi seemâ meschâ. Students ne kahds no tewis ne buhs, to jaw redsu! Til jaw flohla ne kahda teizama ne rahdahs, jebschu mahzitajs gan to usslaweja un manni speede tewi flohla laist.

Woi redsi, lassitajs mihtais, kahdas behdas flohlmeisteram naw janefs, un kas wifs naw labprahdtigi tehrbâ jabahsch?! Nebba wiasch femim to wainu leek, kad tas irr mulkis un ne isprattigs, bet flohlmeisters effoht wainigs! Das wirs ne proht weenâ seemâ femneeka behrnu par Wahzeeti pahwehrest un par tahdu, kas ir isdissuschus wahrduhs proht lassihht. Tadeht lai neweens ne dohma, ka flohlmeisteram irr weeglas kungu deenas. Kas tahs dohs! — Ja kas ne no ihstas mihlestitbas us fa-weem wehl aptumschoteem brahteem ne gribb par flohlmeisteru tapt, bet til warr buht weeglas deenas gribbedams baudihht un gabdu ispelnitees, tas lai paleek par kahdu pilfata jaunkungu, jeb woi arri par frohdsineeku. Ja tu frohdsineeks effi, tad tal wihrinsch, ja tam pufstohpu us ruddena-malsu dohfi, rohku pabutschohs un tewi par labbu zilweku isfla-

wehs zittâ weetâ aisgahjis. Un ja nu warr buht ir tas tew ne patihht, ka ar weenu nauda ja-ismij, tad paleezi par waggara, jo zil es pasauli pasihstu, tad tam daudstreif arri labbakas deenas, ne flohlmeisteram. So pasihstu waggaru, kas 80 rubbutus un leelu dipetatu peln, un warr pascha kunga stalli diwus firgus turreht, bet flohlmeisters tai paschâ muischâ peln til 40 rubbutus f. un ja nu gribb fwehtdeenâ basnijâ tapt, tad us kurpineeka melnajeem jajahj; bet nebba tee kunga stalli stahw! — Mihtais lassitajs! flohlmeisteram pateesi irr itt gruhts ammat! Zeenigi kungi gribb lai teem palkausfigus un derrigus pawalstneekus flohla no behrneem istaisa; mahzitaji atkal, lai derrigus Deewa mihtotajus un kristigas tizzibas lohjektus isaudse. Wezzaki gribb lai palkausfigus behrnus un turklahht wehl labbus Wahzeeschus ismahza. Teem wisseem pa prahtam isdarriht un istift, woi ta gan weegla leeta?! — Ne tizzu, ka frohdsineekam, waggaram un wehl dascham zittam tahda atbildeschana jaw schè wirs semmes buhs jadohd, un zil wairak tad wehl winnâ faule?!?

Warr buht tu mannu isstahstifchanu par flohlas buhschanu, mihtais lassitajs, islassijis, dohmafi: Nebba wiffi femneeki tâ darra un dohma, ka schè rakstihds?! Til jaw ir dauds buhs, kas labbaki dohma un pareisi darra. Tizzu gan, ka wiffi tahdi ne buhs, tal ka leelakais pulks tahdu irr, kas flohlu ne buht ne pasihst un behrnus flohla laist atraujahs, kur teem laizigs un muhschigs labbums teek rohla dohts. So warreet mannim drohschi tizzeht. Es esmu, pats flohlmeistera ammatâ buhdams, to wiffu jaw peedsihwojis. Tadeht arri schohs rakstus gribbu taudis laist, lai atmohstahs muhsu wehl kuhtrâ tumfibas-meegâ gullofchi brahti, un lai tee reds, kas preeksch winneem un winnu behrneem irr labs un derrigs, lai flohlu un winnas leelu labbumu mahzahs pasihst un tudal jaw augtus ne mekle, kad behrens til-lai ihfu laiku flohla bijis. Til jaw ir ahbele, kad tu to dahrsâ stahdi, tuhliht augtus ne

isdohs, bet tewim buhs 7 un 8 ir 9 gaddi jagaida, lihds no ahbota sehklas atkal ahbele ar ahbofeem zelsees; nu ka tad tu tik ahtri gribbi no zilwela behrna tohs augtus redseht! Suhti tamu behrnu 3, 4 jeb 5 gaddus labba skohla notat ween un effi pats pazee-tigis, tad redsefigan, ka tahds behrns laizigus un garrigus augtus tewim dohs. — Ne luhko arri tik dauds pehz laizigeem labbumeem ween, un ne lausi galwu par to, lai taws behrns warr srihweris, waggare un teesnefis tapt. Kad ta wissi dohmahs, kas tad druwu ars un semmi kohps? Neeki! — Man schkeet, labs fainneeks fawas mahjas, kas proht Latwiski (tehwu walloda) rakstihht un rehkinahht, un zaur to labbaki un gudraki mahjas uskohpt, irr dauds wairak, ne ka schie; jo arraju-buhshana irr flawejama un zeenijama. Kineseru keisers Ahjiia igaddus, gribbedams rahdiht, zil arra-ju-kahrta effoht zeenijama un labba, pats druwa ar selta arflu arx, zaur to itt skaidri gribbe-dams isteikt: Urrajs irr selta- un fudraba-raz-zejs; jo fur fuhdi, tur irr labbiba, un fur irr labbiba, tur irr nauda. Kad tu effi labs un derrigs fainneeks, kas neween lassihht proht, bet arri zittas gudribas sinn, tad tu arrenti nomakfajis, dsihwofi bes behdahm fawas mah-jas, fur tehwu tehwi dsihwojuschi un laimigi bijuschi.

Sawu wallodu par „skohlas buhschanu muhsu deenas“ beigdams, tik wehl to luhg-schanu klahht peeleeke: „Mihli tautas-brahkti, peenemmeet irr schohs wahrdinus tahda labprah-tiga un mihligä firdi, ka es us jums tohs runnajas, gribbedams lai arri juhs jo deenas jo wairak pee labbas atsihshanas nahzeet, un ta gudriba to tumfibu no muhsu tehwu semmes ishsenn. Ne effeet tik kuhtri no firdim tohs labbus padohmus, ko mahziti wihri jums mih-ligi peemett, fanemt, un ne fakkett wiss irr

schohs rakstus islassijusch, ka jaw eeradduschit teikt: Ko schis tahdas garras neeku-tenkas fa-rakstijis laiku kawedams, lai mehse teem klau-sam — bet pahrbaudeet papreeksch labbi un tad spreescheet woi ihsti neeki buhs.

Mihli wezzaki, kam behrnini aug, eewehro-jeet wisswairak irr juhs schohs wahrduhs labbi, un gahdajeet par sawu behrnu laizigu un muh-schigu labklahshchanu ruhpiigi un pazee-tigi, tad jums debbesis laime krahsees, un behrnu behrni, kad jaw kappos juhfu meefas truhdehs, jums wehl pateizibas-afaras noraudahs, un juhfu duffas weetinu fwehtih.

G. F. Schönberg.

Teefas fluddinaschanas.

No Krahna Urumuischas pagasta tohp wissi tee, kam kahdas taisnas prassichanas buhtu pee teem no mah-jahm islikteem Krohna Penkulesmuischas fainneekteem, prohti:

- 1) Kristap Lappmann no Prezzeneeku mahjahm,
- 2) Krischjahu Fritsjohn no Mas-Drehgetu mahjahm, un
- 3) Aus Herrmann no Kelschu mahjahm,

par kurrumantahm parradu deht konkurse spreessta, us-aignati, pee saudeschanas fawas teefas lihds 30to Juhni f. g. pee schihse teefas peeteiktees un peeminnetä terminä sanahht. Krohna Urumuischas pagasta teefa, tai 28tä April 1851. 2

(L. S.) Peesehdetajs F. Weiss.
(Nr. 307.) Teefas srihweris Berg.

* * *

Tai 22trä Mei f. g. preeksch puffsdeenas taps Blihdones Plamschu-mahjas 5 firgi, 9 gohwis, 5 aitas, 1 waislas juhla un daschodas mahju-lectas wairak-sohlitajeem pahrdohht. Blihdones pagasta teefa, tai 5tä Mei 1851.

(L. S.) +++ Jehlab Walbe, pagasta wezz.
(Nr. 123.) K. Freymann, teefas srihweris.

B r i h w d r i k k e h t.

No juhmallas-gubernias augstas waldischanas pufes: Collegienrath v. Braunschweig. Sensor.
No. 171.